

fremtræden med stort noteapparat og citater af megen teologisk og anden litteratur. Også Nielsens fremstilling hviler på grundig og sober udnyttelse af kilder og litteratur. Hans these i Grundtvigtydningen er, at Grundtvigs livsforståelse er »historisk« i modsætning til enhver spekulativ, metafysisk tilværelsestolkning, et syn, som er bestemmende for hele Grundtvigs kristendomsopfattelse, ikke mindst i dens modsætning til rationalisme og orthodox biblicisme. Det er igen et overvejelsesværdigt synspunkt, og det gennemføres intelligently. Man læser især med udbytte fremstillingen af Grundtvigs kirketanker. Måske havde bogen vundet, om den havde været bredere anlagt — som Knudsens — med større vægtlæggen på de folkelige grundtanker. Så kunne der også have været tale om, at underkaste selve *historiesynet* en kritisk undersøgelse med henblik på, om det er ægte historisk, eller om der er spekulative elementer i det. Det kommer her kun til nogle antydninger i en drøftelse af en Hal Kocksk bemærkning (155—157) hen mod bogens slutning. Der er næppe tvivl om, at der i denne lille bog er lagt op til mere, end den i sin koncentrerede form kan give.

Begge bøger er yderst sympathiske. Det må håbes, at de vil formå at vække nogen interesse for Grundtvig i det store Amerika. Det er typisk for begge forfattere, at de står med stor modvilje over for enhver sekterisk Grundtvigdyrkelse. Grundtvig er for dem en økumenisk skikkelse. Derfor er de ikke bange for at gå imod tendenserne til at gøre Grundtvig så »enestående« og så meget til »opfinder«, at han kun kan have interesse for en sekt, der i eet og alt sværger til ham. Karakteristisk er en ytring af Nielsen: »It is a common observation that few literary exponents of Grundtvig are able to avoid the assertion in one form or another, that Grundtvig here emerges as the solitary harbinger of a new light which only now is dawning upon the minds of men. It is a question whether the grandeur of Grundtvig may not lie in that which shows him as one intensively absorbed in general movements within the history of western culture and Christianity«. (S. 67).

Skal det imidlertid lykkes at introducere Grundtvig i en større økumenisk sammenhæng, må de to bøger nok følges af monografier og eventuelt Grundtvig-udgaver. Før teksterne selv kan læses, vil Grundtvig aldrig kunne konkurrere med Kierkegaard. Man må lykønske de amerikanske Grundtvigforskere til opgaven og med den begyndelse, der er gjort. Og her i Danmark vil man vågent følge, hvad der derovre fortsat må blive skrevet om Grundtvig.

Regin Prenter.

Minderige Steder i Grundtvigs Liv. Fotografisk Billedbog ved Holt & Madsen. Tekst: Ernst J. Borup. Det danske Forlag 1955.

Dette billedværk, som er udgivet med støtte af Undervisningsministeriet, bringer — i smukt udstyr — et rigt og velvalgt kulturhistorisk illustrationsmateriale til Grundtvigs livshistorie, ledsaget dels af verscitater under billederne, dels af en oplysende tekst på bogens venstresider. Fotografierne er (med få undtagelser) af fremragende kvalitet, og for tekstens pålidelighed borger forstander *Ernst J. Borup*, som tilmed skriver sådan, at lysten til at få mere at vide vækkes. Værket har samme folkeligt oplysende sigte som sin eneste for-

gænger: »Et Mindeskript i Anledning af Hundredårsdagen for Nic. Fred. Sev. Grundtvigs Fødsel« (1883, udgivet af F. Rønning på Ernst Bojesens Kunstforlag) — men hvor er reproduktionskunsten dog forbedret siden da!

Henning Høirup.

Vartovbogen. (Udgivet af Kirkeligt Samfund af 1898. I hovedkommission hos H. Hagerup. 1955.)

Den længste afhandling i dette niende bind af den lødige årbog er *Uffe Hansens*: »Grundtvigs bibelhistoriske Sange« (s. 49—84), en kyndig orientering og — med sine stadige henvisninger til de behandlede tekster — en udmærket indledning til studiet af dette område af Grundtvigs digtning.

Foruden en kort oversigt: Vartov gennem 200 Aar (af *Johs. Schrøder* og *Helge Holm*) er der to biografiske bidrag: *Uffe Grosen* skriver om Ernst Trier og *Jørgen Fabricius* om Peter Outzen Boisen (som iøvrigt var den, der bragte Trier ind i Grundtvigs hjem). Medens Triers levned flere gange er skildret, kendes Boisen af eftertiden især som biskop P. O. Boisens søn og Grundtvigs svigersøn og kapellan. Fabricius finder, at denne sympatiske personlighed skabte sig en sådan stilling i den grundtvigske kreds og i sit korte liv ydede en så dygtig indsats, at hans navn tilfulde fortjener at stå alene. Afhandlingen, der inddrager nyt kildemateriale, giver et rids af Boisens manddomstid, fra hans embedseksamen 1841 og til hans død 1862.

Henning Høirup.

Julebogen. (Udgivet af Kirkeligt Samfund af 1898. I hovedkommission hos H. Hagerup. 1955.)

To bidrag er af interesse for Grundtvig-forskningen, nemlig *Jakob Lykke*: »Opreisningens Aar« (oversigt over Grundtvigs gerning i 1855) og *Valdemar Nielsens* instruktive afhandling: »Grundtvigs salmer i Norge«. I 9. bd. af *Georg Christensen* og *Hal Kochs* højst utilfredsstillende udgave af Grundtvigs »Værker i Udvalg« hedder det, at Grundtvigs salmer aldrig har kunnet trænge ind i Sverige og »i Norge har de heller ikke spillet nogen rolle«. Dette er helt urigtigt. Ikke alene blev Grundtvigs »Festsalmer« benyttet på norske højskoler, men også *Landstad*, der selv var kritisk indstillet overfor Grundtvigs salmedigtning, optog i sin »Kirkesalmebog« (autoriseret 1869) ikke mindre end 36 Grundtvig-salmer. Efter revisionen af *Landstads Salmebog 1924* — denne anvendes nu i $\frac{2}{3}$ af Norges sogne — rummer den ialt 57 salmer af Grundtvig. I den nynorske salmebog er 40 af hans salmer oversat til landsmål (en halv snes af dem findes ikke i den reviderede *Landstad*), og 9 bringes som i den rigsnorske (*Landstad*). De to officielle norske kirkesalmebøger i dag har ialt 67 salmer af Grundtvig, og mange er særdeles stærkt brugt.

Henning Høirup.